

Aan de voorzitter, leden en plv. leden van de
Vaste Commissie voor Economische Zaken en Klimaat
van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Briefnummer
22-120981

Onderwerp
Nieuwe Meerjarenaafspraken met
middelgrote industrie en industrieel mkb
over energiebesparing met CO₂-reductie
gekoppeld aan circulaire ketens voor
2030 en 2050

Den Haag
29 maart 2022

Telefoonnummer
06 52454941

E-Mail
groot@vnoncw-mkb.nl

Geachte dames en heren,

Op 11 februari heeft de Minister voor Klimaat en Energie een brief aan de Kamer gestuurd over de uitwerking van het Coalitieakkoord voor klimaat en energie. Daarin staat onder meer dat er een ambitieus klimaatdoel komt voor de circulaire economie, met aandacht voor het reduceren van de klimaatvoetafdruk inclusief emissies buiten de landsgrenzen (Jetten, 2022, p.6). In samenhang hiermee moeten we in 2050 ook naar een volledig klimaatneutrale economie. Vanwege de oorlog in Oekraïne en de geopolitieke ontwikkelingen die daaruit voortvloeien zullen we op korte termijn nog grootschaliger energie moeten gaan besparen en sneller verduurzamen om van het Russisch gas af te komen. Wij lichten hier graag toe *hoe* een grote groep middelgrote industriële bedrijven en het industriële mkb kan bijdragen aan de realisatie daarvan.

Voor de industriële bedrijven die onder ETS vallen is EUETS het instrument om efficiënt CO₂ te reduceren. Daarnaast wordt voor de top 15 ETS-bedrijven hier nog het instrument van maatwerk aan toegevoegd. Voor een grote groep middelgrote industriële bedrijven en het industriële MKB zijn er daarentegen nog nauwelijks instrumenten beschikbaar om de ambities waar te maken. Dit hangt onzes inziens samen met het aflopen van de Meerjarenaafspraken energie-efficiencyverbetering (MJA 3). Deze afspraken zijn in 1992 gemaakt, en eind 2020 gestopt vanwege de keuze voor een andere inrichting middels de ‘wettelijke energiebesparingsplicht’ die op 1 januari 2023 in werking treedt. Wegens het grote succes zowel ten aanzien van realisatie van energiebesparingsdoelstellingen als het grote draagvlak en engagement bij specifiek deze groep bedrijven verdient de aanpak en de ‘formule’ van de meerjarenaafspraken een

vervolg. Daardoor kan op korte termijn sectoraal op een programmatische wijze invulling worden gegeven aan de eerdergenoemde ambities op gebied van energiebesparing, CO₂-reductie en ontwikkeling circulaire ketens.

Op 7 april worden in het Commissiedebat Verduurzaming Industrie de (eind)resultaten van de Meerjarenafspraken energie-efficiencyverbetering (MJA 3) besproken. Daarbij willen wij aandacht vragen voor twee kansen die gemist dreigen te worden wanneer MJA 3 niet door middel van een vergelijkbare opzet wordt opgevolgd. In de eerste plaats de mogelijkheid om meer CO₂ te reduceren dan de Wet Energiebesparing met CO₂ reductie, oplevert. Het ontsluiten van meer potentieel zou mogelijk zijn door het beter faciliteren van een grote groep bedrijven en hierover bindende afspraken te maken. Daarnaast missen we het moment om met sectoren gezamenlijk een start te maken met CO₂-reductie door planmatige ontwikkeling van circulaire economie en circulaire ketens. De recente ontwikkelingen maken de reductie van afhankelijkheid van fossiele energie en specifieke grondstoffen extra urgent.

Daarom pleiten de ondertekenaars van deze brief ervoor om sectorale vervolgaafspraken te maken op het gebied van energie- en CO₂-besparing van processen en procesvernieuwing (scope 1), inkoop duurzame energie (scope 2) en energie- en CO₂-besparing in de keten gekoppeld aan circulaire economie (scope 3).

De wet energiebesparing met CO₂-reductie: wat gaat dat opleveren en is er meer te ontsluiten?

De energiebesparingsconvenanten MJA 3 voor de middelgrote industrie en het industriële MKB en het MEE-convenant voor de ETS-industrie zijn eind 2020 respectievelijk eind 2021 gestopt. In de brief aan de Kamer van 26 november 2021 wordt aangegeven dat de overheid energiebesparing en CO₂-emissiereductie wil sturen via de wet energiebesparing met CO₂-reductie.

Twee onderzoeken die in 2021 zijn gepubliceerd concluderen dat er meer potentieel te ontsluiten is dan wat behaald kan worden met de wet energiebesparing met CO₂-reductie. Het betreft:

1. Het onderzoek van TNO [Verwachte effecten Energiebesparing](#) dat aangeeft dat de nieuwe Wet Energiebesparing met CO₂ reductie, bij de middelgrote industrie een reductie van overall 0,2 Mton CO₂ reductie zal opleveren.¹
2. Uit onderzoek van KWA adviseurs, in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, blijkt dat een convenant of andere vorm van samenwerking in industriële sectoren meer reductie zal opleveren dan de Wet Energiebesparing met CO₂-reductie. In plaats van 0,2 kan er door samenwerking en afspraken 1,5 Mton CO₂ reductie worden behaald. Dit onderzoek is nog niet gepubliceerd.
3. Tot slot, er is nog extra potentieel ten opzichte van scope 1 en 2 reducties te vinden in de zogenaamde scope 3 reducties. Er wordt dan nadrukkelijk een koppeling

¹ TNO 2020 P11691 verwachte effecten van de energiebesparingsplicht uit de Wet milieubeheer

gemaakt met CO₂ reductie die de circulaire economie oplevert en die met samenwerking en afspraken met de bedrijven in deze sectoren structureel ontgonnen kan worden.

Voortbouwen op het succes van de MJA

Bedrijven en branches die deelnamen aan MJA 3 zien het als een gemiste kans voor overheid én bedrijfsleven dat deze succesvolle constructieve samenwerking binnen de kaders van het klimaatakkoord niet wordt voortgezet. Het onderzoek zoals hierboven beschreven onderschrijft ook dat er meer potentieel is te ontsluiten dan via de generieke wet energiebesparing met CO₂ reductie.

De deelnemende partijen hebben echt geleverd en zijn de afspraken die ze zijn aangegaan meer dan nagekomen. Ook het laatste jaar van MJA 3 (2020) was wederom zeer succesvol waarbij de totale MJA3 ambitie van 30% energiebesparing met 67% ruim werd overtroffen. In de bijlage gaan we nader in op het succes van de hele periode van het MJA en wat dat heeft opgeleverd.

Er is meer potentieel te ontsluiten

Zoals hierboven beschreven laten we met de huidige besparingsplicht potentieel 1,3 Mton CO₂ reductie liggen. Wij zijn van mening dat een nieuwe bovenwettelijke meerjarenafspraak meer CO₂ kan reduceren dan met alleen de wet behaald kan worden. Graag zien we een constructieve samenwerking om gezamenlijk het potentieel van de middelgrote industrie te benutten.

Wij vragen u de minister van EZK aan te sporen dit met spoed alsnog op te pakken en met betreffende sectoren in overleg te treden.

Mede namens FME, NRK, FNLI, NL Digital, NZO, MVO, VNK, Metaal Nederland, Modint, VNCI, Nekrovi, Railforum, ION, Unie van Waterschappen.

Met vriendelijke groet,
Frits de Groot

Frits de Groot

VNO-NCW – MKB-Nederland

E-mail: groot@vnoncw-mkb.nl
Telefoon: +31 (0)70 – 3490326
Mob: + 31 (0)6 52 45 49 41
Website: www.vno-ncw.nl – www.mkb.nl

Twitter: [@vnoncw](https://twitter.com/vnoncw) – [@mkbnl](https://twitter.com/mkbnl) – linkedIn: [VNO-NCW - MKB](https://www.linkedin.com/company/vno-ncw)
VNO-NCW op [LinkedIn](https://www.linkedin.com/company/vno-ncw) – [facebook.com/opiniebladforum](https://www.facebook.com/opiniebladforum)

Bezuidenhoutseweg 12, 2594 AV Den Haag
Postbus 93002, 2509 AA Den Haag

BIJLAGE

Resultaten MJA 2005 – 2020 energie-efficiencyverbetering en extra duurzame energie inzet en opwekking

De manier waarop binnen MJA 3 en de voorgangers 1 en 2 aan energiebesparing en verduurzaming werd gewerkt is uniek. Door deze publiek-private samenwerking hebben de deelnemende branches/sectoren gestructureerd en goed georganiseerd planmatig aan energiebesparing gewerkt. Daarbij werden *best practises* pre-competitief gedeeld, was binnen sectoren sprake van onophoudelijke ‘peer pressure’ en competitie. De overheid ondersteunde de plannen en had daarvoor financiële prikkels in de afspraken gebouwd, maar zij leverde ook inhoudelijke expertise en had de mogelijkheid om onderzoek te doen en innovaties te stimuleren. RVO heeft voor inhoudelijk hoogwaardige feed back en continue druk gezorgd om het beste uit zowel de programmatische en planmatige aanpak te halen. Dat kwam tot uiting in de uitvoering in de praktijk. De MJA kan worden gezien als een echte win-win methode om sneller grotere stappen te maken. Hieronder lichten wij zowel de kwalitatieve als kwantitatieve meerwaarde en voordelen van het werken met Meerjarenaafspraken nader toe.

De wijze waarop de resultaten in de resultatenbrochure worden geduid en de manier waarop naar de toekomst wordt gekeken leidt ons inziens namelijk tot een onderwaardering van de prestaties die de bedrijven in nauwe samenwerking met de overheid de afgelopen drie decennia hebben geleverd.

Zoals uit de laatste Resultatenbrochure blijkt, is over de hele convenant periode (dus 2005-2020) het MJA convenantdoel van 30% met 67% ruim overschreden. Dat geldt ook voor het subdoel van 20% interne proces-efficiency verbetering dat een resultaat van 26,5% laat zien. We kunnen dus (met enige trots) zeggen dat beide doelen van het MJA3 convenant ruimschoots zijn gehaald.

Tabel 3.2 – Resultaten MJA3 in 2020 ten opzichte van 2005 (in relatie tot de doelstellingen)

		Resultaten in 2020 t.o.v. 2005			Gemiddeld per jaar			
		PJ	doel	%	doel	%		
Efficiëntieverbetering	Procesefficiëntie*	68,8	20%	26,5%	✓	1,3%	1,8%	✓
	Productieketenefficiëntie	11,5		4,4%		0,3%		
	- binnenland*	10,1		3,8%		0,3%		
	- buitenland	1,4		0,6%		0,0%		
	Productketenefficiëntie	11,6		4,9%		0,3%		
	- binnenland	4,8		2,0%		0,1%		
	- buitenland	6,7		2,9%		0,2%		
Duurzame energie	Duurzame energie	71,6		31,0%		2,1%		
	- Opwekking	5,7		2,3%		0,2%		
	- Inkoop	65,9		28,6%		1,9%		
Convenantresultaat		163,4	30%	66,7%	✓	2,0%	4,4%	✓
Landelijk resultaat		78,9		30,3%		2,0%		

* Telt mee voor het landelijk resultaat

Bron: [Resultatenbrochure 2020](#)

Het huidige doel voor energiebesparing uit de Europese Energy Efficiency Directive (EED) is 0,8% per jaar. Zowel de totale convenantresultaten (MJA3 4,4%) als de specifieke besparing door proces efficiency (MJA3 1,8%) lagen hier ruim boven. Dankzij de MJA werd deze reductie ook inzichtelijk. In de nieuwe EED-directive wordt een reductie percentage van 1,5% voorgesteld voor bedrijven. Het resultatenoverzicht laat zien dat de MJA niet alleen structurele energiebesparing op de kaart heeft gezet, maar ook dat er de afgelopen 30 jaar door het bedrijfsleven concreet geleverd is op efficiëntieverbetering, duurzame energieopwekking en -gebruik.

Bonus CO₂ reductie door de samenwerking in MJA

Het MJA3 monitorde en stuurde op energie-efficiency en niet direct op CO₂-reductie. Het is daarom niet exact te bepalen hoeveel CO₂-emissie in totaal is vermeden met alle maatregelen. Het MJA-platform heeft RVO verzocht om een analyse te maken van de vermeden CO₂-emissie door de besparing van fossiele brandstoffen (scope 1) en elektriciteit (scope 2) zoals die zijn gerapporteerd door de MJA-deelnemers. Dit geeft inzicht in de CO₂-reducties die door het convenant is behaald. Voor de periode 2017-2020 heeft RVO ex-post berekend dat in het MJA-convenant in totaal 1,3 Mton CO₂ is vermeden. Voor de hele MJA3-convenant periode is in totaal 5 Mton CO₂-emissie gereduceerd.

Besparingsresultaten in de ketens

Naast de interne energiebesparing en CO₂-reductie behaalt door proces-efficiency heeft het MJA convenant energiebesparing in de keten gestimuleerd. Bij de MJA is een aanvullend ketenresultaat behaald van één derde: 23,1 PJ ten opzichte van 68,8 PJ intern.

Specifiek voor de MJA is de productie en inkoop/gebruik van duurzame energie gestimuleerd met een aansprekend resultaat tot gevolg. Naast 5,7 PJ eigen opwekking van duurzame energie op locatie, is door inkoop 65,9 PJ (bijna gelijk volume aan de interne besparing) verduurzaamd. Hiermee is aantoonbaar bijgedragen aan de opwekking van duurzame energie in Nederland en Europa.

De wet energiebesparing met CO₂ reductie gaat het potentieel waarschijnlijk niet volledig ontsluiten

Voor de niet ETS-bedrijven is het nieuwe kader van de verbrede energiebespaarplicht van toepassing. Deze plicht geldt voor meer dan 60.000 ondernemingen die meer energie gebruiken dan 50.000 KWh of 25.000 m³ gas. Dit generieke regime voor deze hele brede doelgroep geldt dus ook voor de middelgrote bedrijven die aan de MJA deelnamen. Er is binnen dit wettelijke kader in principe geen ruimte voor a) maatwerk; b) een effectieve concern benadering, c) sturing op de meeste effectiviteit en stimulering van bovenwettelijke maatregelen, d) CO₂-reductie in de (circulaire) ketens of e) de inkoop van duurzame energie.

We zijn van mening dat deze wet verbrede energiebesparing waarschijnlijk niet gaat leveren wat hiervan wordt verwacht en wat mogelijk en nodig is. Voldoende

handhaving en expertise van de handhaving van de wet moet nog helemaal worden opgebouwd. Het recente Coalitieakkoord maakt 14 miljoen euro vrij voor handhaving. Dat is positief, maar het is de vraag of het op tijd is en effectief besteed kan worden voor de energiebesparingsplicht.

Ten tweede ontbreekt een wettelijke basis om sectorale afspraken te maken over energiebesparing of om een effectieve concernaanpak toe te passen bij organisaties met veel locaties verspreid door het land (multi-sites). En juist de sectorale benadering en samenwerking biedt een effectievere aanpak en heeft in het verleden geleid tot goede resultaten. Door gezamenlijk onderzoek en kennisdeling ontstond ‘peer pressure’ binnen en tussen sectoren en werd uitvoering en innovatie bevorderd. De (concern)plannen van de bedrijven werden elke vier jaar integraal beoordeeld door zowel RVO (convenant afspraken) en getoetst door het (sleutel) bevoegd gezag (wet milieu beheer). In de jaarlijkse monitoring werd structureel over de uitvoering gerapporteerd wat de laatste jaren is aangevuld met steekproefsgewijs locatiebezoeken.

Met het vervallen van de (concern) afspraken binnen het convenant is het risico nu zeer groot dat er suboptimaal gestuurd gaat worden op basis van een set generiek erkende maatregelen, die bovendien voor deze groep die al ver vooroploopt met energiebesparing, een relatief beperkte energiebesparing opleveren. Prioritering en effectieve uitvoering bij een onderneming komt niet in beeld als decentrale bevoegde gezagen bij ondernemingen met meerdere locaties niet naar het geheel kunnen kijken, maar de locaties afzonderlijk moeten beoordelen. We betwijfelen of het mogelijk is om zonder landelijke afspraak tot een effectieve invulling van energiebesparing (concern- en maatwerk aanpak) van deze wet te komen. Ook zal voorbij worden gegaan aan het voorrang geven aan projecten met een grote CO₂-besparing, want de focus van het Bevoegd Gezag ligt op de energiebesparingsmaatregelen in de wet.

Tot slot, de wet richt zich uitsluitend op CO₂ i.p.v. CO₂ en andere broeikasgasemissies. De wet is gericht op het nemen van zogeheten scope 1 en 2 maatregelen en maakt geen verbindingen met de kansen die een koppeling met de circulaire economie biedt om daarmee ook scope 3 effecten te bereiken. Uit ander onderzoek van [TNO en Ecorys](#)² blijkt dat er 7,2 Mton CO₂ reductie mogelijk is als de Transitieagenda’s CE worden uitgevoerd. In de recent aangenomen motie van Bontebal Grinwis (2021/22 32813 nr 952) wordt de regering verzocht uit te werken op welke wijze bedrijven kunnen worden beloond voor het realiseren van emissiereducties in de keten en op welke wijze scope 3 emissies in de beleidsinstrumenten kunnen worden ingepast. Het bedrijfsleven gaat hier graag over in gesprek tegen de achtergrond van de ervaring die is opgedaan met de projecten in de productketen in de energie convenanten.

² TNO en Ecorys: Bijdrage circulaire economie aan de klimaatopgave, 31 maart 2021